

อนาคตของ “La Villette”

ปรามิทธิ์ ธาราคักดิ์

แปลและเรียบเรียงจากเอกสาร “La Villette mars 1984”

La Villette เป็นบริเวณพักอาศัยของชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของปารีส เมื่อก่อนบริเวณนี้ใช้เป็นที่ตลาดซื้อขายเนื้อปศุสัตว์ บริเวณนี้หยุดการเจริญเติบโตหลังจากที่ตลาดนี้ได้ปิดตัวลงเมื่อสิบปีที่ผ่านมา แต่ในปัจจุบันรัฐบาลฝรั่งเศสจะพัฒนาบริเวณ 135 เฮกเตอร์นี้ใหม่โดยตั้งชื่อโครงการพัฒนาที่ดินบริเวณนี้ว่า “La Villette”

La Villette (แปลตามชื่อคือเมืองเล็ก ๆ) กำลังกลายเป็นโครงการพัฒนาเมืองที่ใหญ่ที่สุดแห่งยุค เป็นโครงการที่รวมเอากิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรมที่มีความสำคัญระดับชาติสามประเภทเข้าไว้เป็นโครงการเดียวกัน โดยให้ก่อสร้างอยู่ในบริเวณเดียวกันนี้ ซึ่งเป็นบริเวณที่ถึงแม้จะไม่อยู่ในศูนย์กลางของปารีสแต่ก็อยู่ชานเมืองปารีสนั่นเอง

La Villette จะเป็นพิพิธภัณฑ์รูปแบบใหม่ เพราะเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เป็นแหล่งรวมของความรู้ทางด้านอุตสาหกรรม วิทยาศาสตร์

และเทคนิควิทยาการที่มุ่งสู่นาคต เป็นสถานที่คาดว่าบุคคลทุกระดับความรู้ตั้งแต่เด็กจนกระทั่งผู้ใหญ่หรือตั้งแต่เด็กนักเรียนถึงระดับผู้ทรงคุณวุฒิ จะพบสิ่งที่ตนเองใคร่จะรู้ตามระดับความสามารถ เป็นสถานที่ที่ใช้วิธีการสัมผัส การแตะต้อง การทดสอบและทดลอง การตั้งคำถามและการติดต่อสื่อสาร เป็นวิธีการศึกษาเล่าเรียนเป็นศูนย์กลางที่ใช้วิธีการเล่น การแสวงหาคำตอบท่ามกลางความพิศวงเป็นสื่อในการศึกษา นอกจากนั้นยังเป็นเมืองดนตรีของบุคคลทุกระดับไม่ว่าจะเป็นนักดนตรีสมัครเล่นหรือนักดนตรีอาชีพก็ตาม เพราะที่นี่จะเป็นศูนย์กลางของเครื่องดนตรี ศูนย์การสอนและวิจัยทางดนตรี ศูนย์อนุรักษ์ศิลปการดนตรี ศูนย์แสดงดนตรีและคอนเสิร์ต สถานที่ซึ่งแต่ละคนจะพบแนวทางดนตรีที่เขาฝึกฝนค้นหา

สถานที่ที่เป็นแหล่งรวมกิจกรรมหลายอย่างซึ่งมีวัฒนธรรมที่หลากหลายนี้ จะเป็นเมืองขนาดเล็กที่มีเนื้อที่ประมาณ 75 เฮกเตอร์ (ประมาณ

188 ไร่) ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้านศิลปวัฒนธรรมหลายแขนงในอนาคต ณ ที่นี้เช่นกันที่ทุกคนจะมีความรู้สึกถูกเชิญชวนให้แสดงออกและมีส่วนร่วมในการฟัง การได้รับความบันเทิงและความสนุกสนานในการเล่นกีฬา รวมทั้งการพักผ่อน รับประทานอาหารและปล่อยจินตนาการให้ล่องลอยไปในสวน สวน Villette จะมีชีวิตชีวาคล้อยไปตามจังหวะกับเมืองโดยรอบ

ถึงแม้สวน Villette ซึ่งอุบัติขึ้นอย่างมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวในสถานที่ที่เคยเป็นใจกลางของชนชั้นกรรมาชีพก็ตาม แต่ก็คงความสำคัญสามประการซึ่งสะท้อนถึงความกระชับสัมพันธ์กันระหว่างกิจกรรมสามด้านที่สำคัญคือทางด้านวิทยาศาสตร์ด้านเทคโนโลยีและศิลปะ ซึ่งแสดงออกให้สาธารณชนทราบได้หลายแนวทาง ใครก็ตามไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ นักเรียนนักวิจัยหรืออุตสาหกรรมคนที่อาศัยในท้องถิ่นหรือนักเดินทางท่องเที่ยวทุกคนจะได้รับการต้อนรับ พร้อมกับข่าวสารข้อมูลและกิจกรรมที่แต่ละคนแสวงหา

สวน Villette จะกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรมของเมือง และจะเป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศของเมืองในอนาคต

ประวัติของหมู่บ้าน Villette

หมู่บ้าน Villette ซึ่งปัจจุบันเป็นส่วนหนึ่งของปารีสนั้น แต่ก่อนนี้เป็นชานเมืองกรุงเก่าทาง

ตะวันออกเฉียงเหนือ ระหว่างเมือง Buttes—Chaumont และ Montmartre

นานนับสิบปีมาแล้วที่บริเวณที่มีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มแห่งนี้เป็นที่ดินแดนซึ่งเป็นชุมทางติดต่อกับแคว้น Flander ทางทิศเหนือและประเทศเยอรมันทางทิศตะวันออก เป็นบริเวณที่หมายในการใช้เป็นนิคมพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดใหญ่

ชุมชนเล็ก ๆ แห่งนี้เจริญเติบโตมาพร้อม ๆ กับการขยายตัวของศูนย์กลางกรุงปารีส เป็นบริเวณพักผ่อนชานเมืองของชาวปารีส พวกเขาจะมาสร้างกระท่อมสำหรับตากอากาศและพักผ่อนเต็นท์ตามร้านค้าแฟกกลางแจ้งซึ่งมีอยู่จำนวนมากในบริเวณนี้โดยไม่สนใจกับทะเลแกลงที่ใช้เป็นที่ประหารนักโทษซึ่งอยู่ใกล้ ๆ

เมื่อตอนต้นศตวรรษที่ 19 นี้เองที่หมู่บ้านนี้เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างหน้ามือเป็นหลังมือ เนื่องจากเป็นที่ราบลุ่มจึงถูกเลือกใช้เป็นแหล่งเก็บน้ำใช้สำหรับเมืองหลวง ความจริงแล้วน้ำที่ใช้ในกรุงปารีสนำมาจากแม่น้ำ Ourcq ซึ่งเป็นสาขาย่อยของแม่น้ำ Marne โดยการริเริ่มของพระเจ้าเฮนรี่ที่ 4 ในสมัยพระเจ้านโปเลียน พระองค์ปรารถนาจะแสดงความเป็นจักรพรรดินิยมโดยวางผังให้มีน้ำพุไหลทั่วทั้งกรุงปารีสทั้งกลางวันและกลางคืน ทั้งนี้เพื่อเป็นบริการพิเศษแก่สาธารณชนและใช้เป็นน้ำล้างถนนและยัง

ช่วยให้บรรยากาศเย็นลงด้วย ประชาชนทุกคนจะใช้น้ำฟรีเท่าที่เขาต้องการดังนั้นพวกเขาจึงหมดอาชีพ พระองค์ตัดสินใจให้ชุดคลองย่อยแยกจากแม่น้ำ Ourcq ตรงไปเก็บไว้กลางที่ลุ่มแห่งนี้ซึ่งเป็นชุมทางรถยนต์ที่จะไปทางด้านทิศตะวันตก ออกและทิศตะวันออกเฉียงเหนือของฝรั่งเศส โครงการขนาดใหญ่นี้ได้ชื่อว่าโครงการอ่างเก็บน้ำ “La Villette” ในวันที่ 2 เดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1812 พระองค์ประกาศอย่างภาคภูมิใจว่า ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคมนี้เป็นต้นไปจะมีน้ำฟรีแจกจ่ายไปยังน้ำพุทุกแห่งในกรุงปารีส”

น่าขอบใจโครงการขนาดใหญ่นี้ เพราะน้ำจากแม่น้ำ Ourcq นี้เลี้ยงส่วนใหญ่ของกรุงปารีสจวบมาจนถึงสมัยจักรวรรดินิยมที่สองอย่างไรก็ตามเนื่องจากระดับอ่างเก็บน้ำ Villette อยู่สูงกว่าระดับน้ำต่ำสุดของแม่น้ำ Seine เพียง 25 เมตร ดังนั้นน้ำจะถูกแจกจ่ายโดยวิธีกลไปยัง 1 ใน 5 ของกรุงปารีสเท่านั้น ในขณะที่ยัง 2 ใน 5 ของเมืองน่าจะใช้ได้ที่ระดับพื้นชั้นล่างและอีก 2 ใน 5 ของเมืองที่น่าขึ้นไปถึงพื้นชั้นสองได้ Haussmann ได้ทำให้ระบบส่งน้ำเสร็จใช้ได้สมบูรณ์โดยการติดตั้งระบบส่งและผันน้ำไปยังแหล่งเก็บน้ำโดยทางท่อ

นอกจากจะใช้คลองเพื่อส่งน้ำแล้วยังมีประโยชน์ในด้านกรคมนาคมด้วย ซึ่งเมื่อก่อนนี้ไม่มีคนคิดจะใช้เพื่อการนี้ ในต้นปี ค.ศ. 1816, นาย

Moléon เขียนจดหมายถึงศาลาเทศบาลและระบุว่า ปริมาณน้ำที่เก็บไว้ที่ La Villette มีมากเกินไปจนความจำเป็นสำหรับน้ำพุในเมือง และไม่เห็นด้วยที่มีจำนวนน้ำพุมากเกินไป น้ำจำนวนมากที่ไหลมาตามคลองชุดจะมีซุงไหลตามมาด้วยซุงจำนวนหนึ่งไหลลงไปแม่น้ำ Seine ใกล้เมือง Saint Denis และยังไหลลงไปแม่น้ำ Seine อีกด้านหนึ่งผ่านช่องแคบ Arsenal ดังนั้นจึงทำให้ต้องขุดคลองจาก Saint Denis เชื่อมกับ Saint Martin เพื่อเชื่อมทางลัดระหว่างแม่น้ำ Seine ตอนบนและตอนล่างเข้าด้วยกันเพื่อให้การคมนาคมเป็นไปได้โดยไม่ติดขัดที่ขวางแม่น้ำอยู่

การพัฒนาปรับปรุงดังกล่าวทำให้ชุมชน Villette ขยายตัวเป็นเมือง จำนวนประชาชนเพิ่มจาก 560 คนในปี ค.ศ. 1750 เป็น 2,500 คนในปี ค.ศ. 1830 และเป็น 12,000 คนในปี ค.ศ. 1847 การขยายตัวนี้เพิ่มเป็น 3 เท่าระหว่างจักรวรรดินิยมที่สอง

การพาณิชย์กรรมและการอุตสาหกรรมเริ่มเจริญรุ่งเรืองที่ Villette เมื่อตอนเริ่มต้นของยุค “บูรณะฟื้นฟู” (Restoration Period) มีผู้บันทึกเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไว้ว่า “มีโรงงานอุตสาหกรรมมากมายที่ผลิตและกลั่นน้ำมัน เหล้า ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีโรงงานน้ำตาล 4 โรงที่กำลังผลิต และอีกหลายโรงที่กำลัง

ก่อสร้าง มีการติดต่อเดินทางทางน้ำในอ่างเก็บน้ำจำนวนมาก สินค้าจากจักรภพอังกฤษใช้เวลาเดินทางประมาณ 10 วัน จากเมือง Le Havre ผ่านหินที่ใช้เป็นเชื้อเพลิงในโรงงานอุตสาหกรรมถูกนำมาตามลำคลองจากประเทศเบลเยียม และกองไว้สองฟากฝั่งคลอง โรงหล่อโลหะที่มีชื่อเสียงในการผลิตเครื่องมือที่สวยงามและมีความเที่ยงตรงของชาวอังกฤษสองคนคือ นาย Davidson และนาย Richardson ก็ตั้งอยู่ที่นี้ ยังมีบริเวณที่ว่างสองฟากฝั่งคลอง Oarcq ที่ดึงดูดและเอื้ออำนวยให้สร้างโรงงานอุตสาหกรรมแขนงใหม่ ๆ”

ในที่สุด La Villette ก็กลายเป็นศูนย์กลางคลังสินค้าที่มาจากประเทศอาณานิคมที่มาทางเรือ รวมทั้งสินค้าจากประเทศฮอลันดา เบลเยียม และจากภาคเหนือของฝรั่งเศสเองซึ่งนำมาทางคลอง Saint Quentin และทางรถยนต์ นอกจากนี้ยังมีสินค้าทางรถยนต์จากเมือง Alsace และ Lorraine จากประเทศเยอรมันอีกด้วย

ถึงแม้จะเป็นเมืองที่มีกิจกรรมทางด้าน พาณิชยกรรมและอุตสาหกรรม แต่รอบอ่างเก็บน้ำของ La Villette ก็มีต้นไม้รายล้อมไว้ถึง 4 แถว ดังนั้นจึงเป็นแหล่งพักผ่อนขนาดใหญ่สำหรับนักเดินทางและทุกคนที่ชื่นชมกับขอบน้ำอันกว้างใหญ่ไพศาลเทียบเท่ากับแหล่งเก็บน้ำของกรุงลอนดอนแต่มีความสวยงามมากกว่านัก โดย

เฉพาะในฤดูหนาวจัด แหล่งน้ำจะกลายเป็นผืนน้ำแข็งขนาดยักษ์สำหรับการเล่นสเก็ต

เหตุการณ์อื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในบริเวณนี้ก็คือ ในปี ค.ศ. 1848 มีทหาร 900 นาย ก่อการกบฏต่อสู้กับหน่วยรักษาความปลอดภัยของชาติ ในปี ค.ศ. 1860 ซึ่งพระเจ้านโปเลียนที่ 3 ประกาศตัวเป็นจักรพรรดิครองกรุงปารีส ซึ่งประชาชนชาว La Villette ได้ต่อต้านการกระทำครั้งนี้ ระหว่างจักรวรรดินิยมที่สองมีโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่สองโครงการซึ่งกลายเป็นสัญลักษณ์ภายในศตวรรษต่อมาของบริเวณแห่งนี้ นั่นก็คือการก่อสร้างตลาดค้าสัตว์ขนาดใหญ่รวมทั้งโรงฆ่าสัตว์ขนาดใหญ่บนพื้นที่ดินกว้างใหญ่ไพศาลนี้ ที่ปลายถนน Allemagne ในบริเวณใกล้เคียงกับประตูเมือง Pantin นาย Maxime du Camp เขียนไว้ว่า “ประชาชนนำสัตว์มาค้าขายอย่างสะดวกที่นี่ ที่ซึ่งสัตว์จะถูกฆ่าชำแหละและถูกนำไปบริโภคในภายหลัง” บริเวณค้าสัตว์อยู่ระหว่างศูนย์กลางเมืองที่จ่อแจกับบริเวณชานเมืองที่เพิ่งจะพัฒนา และอยู่ใกล้กับเส้นทางรถไฟที่จะก่อสร้างในอนาคต

ตลาดค้าและโรงฆ่าสัตว์กลางนี้เริ่มดำเนินการก่อสร้างสาธารณะในปี ค.ศ. 1859 ตัวโรงฆ่าสัตว์ก่อสร้างเสร็จและเปิดกิจการในวันที่ 1 มกราคม ปี ค.ศ. 1867 ส่วนตลาดค้าสัตว์เปิดดำเนินการ

เมื่อวันที่ 21 เดือนตุลาคมในปีเดียวกัน เมือง Villette เจริญรุ่งเรืองสุดขีดในปี ค.ศ. 1871

เมือง Villette ประกอบกิจกรรมซึ่งนักประพันธ์ให้สมญาเมืองนี้ว่า “เมืองที่เต็มไปด้วยเลือด” มานานร่วมศตวรรษ กรรมวิธีสมัยใหม่ที่นำมาใช้ในการฆ่าสัตว์ เริ่มจะไม่เหมาะในการดำเนินการในเวลาต่อมาและยิ่งล้ำสมัยมากขึ้นตามกาลเวลา นอกจากนี้ปริมาณสัตว์เกือบครึ่งหนึ่งที่ขายที่นั่นถูกนำไปฆ่าที่อื่นซึ่งมีเครื่องมือเครื่องมือที่ทันสมัยกว่า เพื่อให้ก้าวทันกับที่อื่น ๆ จึงได้มีการจัดตั้งบริษัทกึ่งธุรกิจขึ้นมาเพื่อปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้โรงฆ่าสัตว์ทันสมัยยิ่งขึ้นและจัดตั้งตลาดเนื้อระดับชาติขึ้นโดยการแปลงห้องโถงตลาดขายเนื้อเดิมที่ปิดตัวลง

แต่ในขณะเดียวกัน ความก้าวหน้าในภาคอุตสาหกรรมอื่น เช่น ภาคอุตสาหกรรมกระดาษเยื่อ ทำให้วงจรการฆ่าเนื้อเปลี่ยนแปลงไป โดยทำให้ส่วนใหญ่จะนำสัตว์ไปฆ่าใกล้ ๆ กับโรงงานผลิตอาหารจากสัตว์โดยตรง ดังนั้นความคิดแรกเริ่มที่จะก่อสร้างอาคารฆ่าสัตว์ทันสมัยล้ำยุคแห่งใหม่ ณ ที่นี้จึงได้ระงับไปโดยการย้ายตลาดเนื้อไปอยู่ที่เมือง Rungis แทน ผลที่ตามมาคือรัฐบาลประกาศปิดโรงฆ่าสัตว์เดิมนั้นภายในวันที่ 15 มีนาคมปี ค.ศ. 1974

นำยินดีกับการตัดสินใจดังกล่าว เพราะทำให้ที่ 135 เอเคอร์นี้กลายเป็นที่ว่างเปล่ากลางกรุงปารีสที่มีพลเมืองกว่าสิบล้านคน เป็นบริเวณที่อยู่ใกล้สนามบินนานาชาติ Roisy เป็นบริเวณที่มีรถใต้ดินผ่านสองสาย และอยู่ใกล้กับถนนวงแหวน ดังนั้นจึงเปิดโอกาสอันดียิ่งให้แก่กัมบังเมืองในการพัฒนาบริเวณนี้ให้เป็นประโยชน์ต่อกรุงปารีสและแก่ประเทศชาติ

สำหรับสถาปนิกแล้ว การสร้างพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมภายใต้อาคารขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่กว่า 10 เอเคอร์ที่ระดับพื้นเดียวกัน และสร้างไว้เพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่น เป็นงานที่ท้าทายความสามารถอย่างยิ่งวด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงบริเวณโดยรอบที่เป็นสวนขนาดใหญ่มากกว่า 74 เอเคอร์ และบริเวณศูนย์กลางขนาดใหญ่ที่มีกิจกรรมทางด้านดนตรีอีกด้วย

สวนสาธารณะและบริเวณโดยรอบเมือง Villette ดังกล่าวกำลังจะกลายเป็นแหล่งดึงดูดใจแห่งใหม่ เป็นศูนย์กลางของความสนใจของกรุงปารีส เป็นบริเวณชานเมืองซึ่งมีศักยภาพที่มีคุณค่าอย่างใหญ่หลวงที่ถูกบดบังความสำคัญมาเป็นเวลานาน

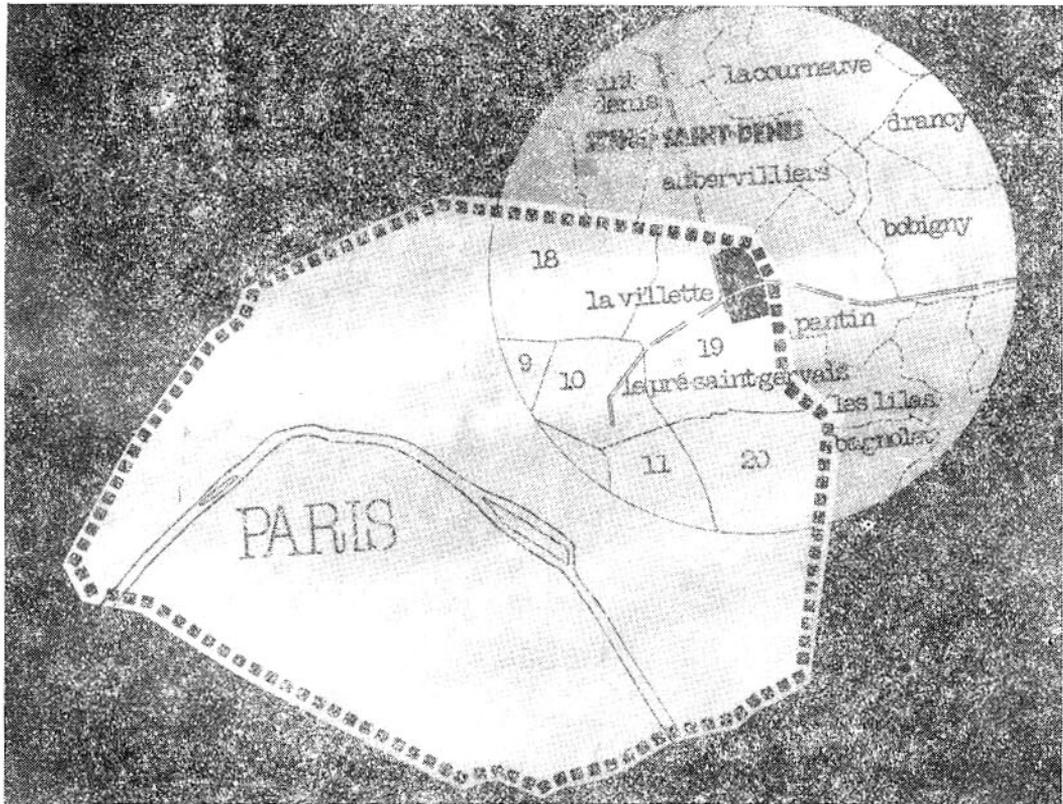

Fig. 1 : La villette mars 1984